

4a. Jesper Hansen: Er det krænkende at kalde en is Eskimo?

Debatindlæg fra Nordjyske.dk, 16. juli 2020. Jesper Hansen er debattør, foredragsholder og fortæller.

Jeg er krænket. Meget krænket. Det vender jeg tilbage til, men jeg nævner det bare lige indledningsvis, fordi offerrollen i øjeblikket er den sikre billet til omtale og opmærksomhed.

Tiden efter corona har været præget af en besynderlig debat – sikkert fordi folk har haft alt for megen tid – hvor alle mulige interessegrupper har følt sig krænket, har skændet mindesmærker og kunstværker, krævet historien skrevet om og krævet sproget ændret.

Det generer mig voldsomt. Især hærværk, som bare er en kriminel handling, som der skal slås hårdt og øjeblikkeligt ned på. Gerne med solid historisk inspiration fra gabestok, tvangsarbejde samt vand og brød.

Det er lidt sværere med debatten om ordene. Selv er jeg temmelig hårdhudet, og det har aldrig generet mig, at man kalder et anhængertræk for jydekrog. Ej heller, at man kalder vores landsdel for udkant. Tværtimod. Det gør mig stolt.

Men jeg vil nu nødig beskyldes for at være københavner. Og det undrer mig meget, at der er en is, der hedder Københavnerstang.

Når jeg hører ordet Københavnerstang, forestiller jeg mig en slatten ispind uden rygrad, men som er stor i munden – og temmelig sikkert for stor til, at den er spiselig.

Her i huset har vi haft debatten om Eskimo-is oppe at vende. Debatten er ganske nærværende i det lille hjem. Jeg har boet en del år i Grønland, og min kone – Hjemmestyret – er fra Grønland.

Fruen giver ikke så meget for debatten. Faktisk affærdigede hun hele is-diskussionen med et særdeles ugrønlandsk ”fuck”.

– Jeg er ikke eskimo, ej heller inuit, jeg er grønlander – kalaallit, siger hun med henvisning til den grønlandske betegnelse for Grønland: Kalaallit Nunaat – Menneskenes land.

Pointen er, at hun finder debatten om eskimo-is ret latterlig og overflødig.

For resten holder fruene som de fleste grønlandere meget af is – spiseis, forstås – og Kæmpe Eskimo er uanset navnet blandt favoritterne.

En god ven og kollega, den grønlandske journalist Jensine Berthelsen, sagde det ganske præcist på sin Facebook-profil for nylig: ”Hvad sker der dog? Var stolt over, at en så velmagende is netop hed Kæmpe Eskimo. Vi er da eskimoer, vi spiser rå kød, hvad er det, der gør ondt?”

For fuldstændighedens skyld – og fordi det næppe er særlig kendt i Danmark – vil jeg også lige tilføje, at et af Grønlands første pop-orkestre, der spillede glad Beatles-inspireret dansemusik i begyndelsen af 60’erne kaldte sig ”The Eskimos”.

Det har næppe været ondt ment, for orkestret er fortsat populært på de grønlandske grammofoner og cd-spillere i en festlig stund.

Jeg synes, det er en svær debat, men synes også at der er brug for lidt nuancer i debatten.

Selv kunne jeg aldrig drømme om at kalde folk for eskimoer, men nu er det altså en is, vi taler om.

Jeg kan ikke tale på vegne af de krænkede, men mener helt generelt, at man skal passe på ikke at læse noget nedsættende ind i alle mulige ord. For det har
45 næppe været ophavsfolkenes mening at krænke ved at kalde en is for Eskimo –
lige så lidt som det har været meningen at krænke københavnere med en Københavnerstang.

Det er en uskik i tiden, at vi bedømmer fortidens handlinger med nutidens moralske kompas. Det bliver vi ikke bedre mennesker af.

50 Men som oplyste mennesker skal vi naturligvis kende fortiden. Jeg vedkender mig gerne Danmarks fortid som slavehandlarnation. Ikke fordi jeg billiger det, men fordi det altså var helt normalt en gang.

Det gider jeg altså ikke have dårlig samvittighed over – og ej heller undskylde. For det skete jo lang tid, før jeg blev født.

55 Debatten om ordene bekymrer mig, for når noget ikke kan siges, skaber det censur og ikke mindst selvcensur.

Det tror jeg ikke fører til noget godt på langt sigt. Den fri debat uden selvcensur er – hvor uskøn den end kan virke – en forudsætning for udviklingen.

Jeg har altid holdt af at kalde en spade for en spade – også selv om det kan være
60 fornærmende over for en skovl og en møggreb. Det agter jeg at blive ved med.

Men jeg er faktisk allerede ramt af selvcensuren og bekymret. For hvad risikerer jeg ikke ved at skrive denne klumme? Måske er det min tur til at blive hængt ud i medierne som en sur gammel mand og det, der er værre?

Men kald mig bare sur gammel mand. Det er i min alder lidt af en hædersbetegnelse, så det lever jeg fint med...
65

Og så er jeg altså også krænket, som jeg skrev i indledningen. For Jægersprisvirksomheden Hansens Is har netop besluttet, at virksomheden ikke længere vil sælge en is, der hedder Eskimo-is. Det krænker mig ærlig talt, at virksomheden for
ussel mammon her og nu giver efter for en bølge i tidens debat. Sådan nogle vind-
70 bøjtlere. Den holdning er ikke en Hansen værdig – og det krænker mig...

P.S.: Navneændringen på Eskimo-is virker i øvrigt besynderlig, for hvis man tjekker firmaets hjemmeside, kan man blandt andet finde virksomhedens historie under overskriften: "Hansens: En historie om at holde fast i principper".

4b. DR: Tæt på

Uddrag fra chatten Tæt på 3. september 2020. Her har alle mennesker mulighed for at stille spørgsmål til chat-deltagerne online og via mobil. Chat-deltagerne er her: Morten Messerschmidt, der er medlem af Folketinget og næstformand i Dansk Folkeparti og Juno Berthelsen, studerende og medstifter af den grønland-ske organisation Nalik.

Niels

Hvor bruger man ordet "eskimo", og hvad skal der til for, at man i stedet bruger ordet "inuit"?

Morten Messerschmidt

Fordi man historisk har brugt ordet eskimo. Der er intet til hinder for at bruge nye ord også. Udfordringen er, når man af politiske årsager erstatter det ene med det andet.

Juno Berthelsen

Ordet 'eskimo' bruges forskellige steder i samfundet men skal udfases. hvilket er en proces der er i gang. Et vigtigt skridt er at institutioner og steder i samfundet som har indflydelse på hvad der former folks sprogbrug og verdenssyn begynder at anerkender ordets nedsættende natur og at det hænger sammen med en kolonial proces der har haft store negative konsekvenser for de oprindelige folk i Arktis. 'Inuit' skal bruges i stedet for 'eskimo' i alle situationer hvor det er muligt.

Christian

Mener i at krænkelserkulturen er rationel? I dag virker det næsten som en sport at føle sig krænket over så meget som muligt og er man ikke krænket, må man næsten være krænker.

Morten Messerschmidt

Den er dybt skadelig. Præmissen er jo, at samfundet skal rette ind på individets præmisser. Og så er der jo intet samfund. Det består kun med en fællesmængde, vi alle accepterer - og der tilsidesætter en del af os selv

Juno Berthelsen

Det hænger sammen med at alle de mennesker som historisk er blevet undertrykt og stadig strukturelt lider under institutionaliseret og strukturel racisme får en større og større stemme - de siger fra overfor den racisme og undertrykkelse som finder sted mod dem. Derfor føler mange som ikke oplever den form for racisme og undertrykkelse (af hvilken majoriteten er mennesker som ikke er brune og sorte) at det er 'blevet en sport' at folk føler sig krænket. Folk BLIVER krænket. Hvis man har empati og medfølelse som menneske så lytter man og forstår. Hvis man ikke gør det så er man automatisk med til at støtte den struktur i samfundet som muliggør racisme og undertrykkelse.

Thomas

Juno: Hvad er årsagen til at ordet "Eskimo" ikke bør bruges længere?

Juno Berthelsen

Ordet hænger sammen med et menneskesyn som er racistisk, hvor grønlandere og andre Inuit er blevet set og behandlet som undermennesker af Danmark (og andre koloniale magter i resten af Arktis), og hvor man har brugt magt, vold og manipulation, til at undertrykke Inuit på et individuelt, institutionelt og strukturelt plan. Man har søgt at udrydde deres verdenssyn, sprog og kultur. Debatten om ordet skal ses i den kontekst.

Niels

Er problemet ift. at bruge det ene eller andet ord overhovedet proportionelt med, at vi skal diskutere det? Er det ikke bare navnet på en is?

Morten Messerschmidt

Jeg forstår ikke, at det kan være så stort et problem...

Juno Berthelsen

Det er ikke isen det handler om, men ordet. Ordet er per definition nedsættende da det hænger sammen med og har rødder i et racistisk menneskesyn, der blev skabt i forbindelse med koloniseringen af Inuit i Arktis. Ordet har derfor smertefulde og negative konnotationer for mange Inuit grundet bevidstheden om de voldelige koloniale praksisser som har forsøgt at udrydde Inuits kultur, levevis og verdenssyn. Inuit blev fysisk og psykisk tortureret og terroriseret, hvis de ikke omvendte sig til vestlige normer, værdier og kultur, og ordet er udtryk for det nedsættende menneskesyn, som beskrev grønlandere som primitive, underudviklede og som undermennesker.

Lasse F

Hvordan bliver vi bedre til at håndtere hinandens forskelligheder som samfund - udover uddannelse og lovgivning?

Juno Berthelsen

Empati er et utrolig vigtigt redskab i den proces. Evnen til at sætte sig ind i hinandens situation og vise forståelse, omsorg og respekt. Man kommer utrolig langt ved at lytte til hinanden.

Morten Messerschmidt

Blandt andet ved ikke at være så bornerte, at vi skal til at ændre den måde, vi taler, fordi der pludselig er nogen, som mener, de er krænkede. Ad den vej kommer vi ikke tættere, men vil nærmest ikke kunne mødes i dialog af frygt for at fornærme nogen...

Mvh
Morten